

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/13/2024
Identifikačné číslo spisu:	1512202719
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1512202719.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. M. Z., narodeného X. W. XXXX, N., M. X, zastúpeného advokátom JUDr. Stanislavom Jakubčíkom, Bratislava, Trenčianska 57, proti žalovaným 1/ O.. A. O., narodenému XX. D. XXXX, N., O. X a 2/ O.. V. O., narodenej XX. V. XXXX, N., O. X, obaja zastúpení advokátskou kanceláriou Záhoráková & Partners, s.r.o., Bratislava, Krasovského 13, IČO: 47 232 412, o ochranu osobnosti, vedenom pôvodne na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 11C/36/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2023 sp. zn. 4Co/51/2021, 4Co/52/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobcu o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

- Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa proti žalovaným domáhal ochrany jeho osobnosti a žalovaným 1/, 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.
- Na základe odvolania žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti o zamietnutí žaloby v celom rozsahu potvrdil.
- Predmetom preskúmaného konania bol nárok žalobcu proti žalovaným na ochranu jeho osobnosti, ktorý podľa žalobcu vychádza zo žalobcom tvrdeného neoprávneného zásahu žalovaných do týchto jeho práv podaním sťažnosti na jeho spôsob poskytovania odbornej advokátskej pomoci pri ich zastupovaní, adresovanej SAK, v ktorej kritizovali žalobcu za toto jeho odborné konanie. Súd prvej inštancie správne posúdil, že k uvedenému postupu boli žalovaní podľa právnych noriem o advokácii oprávnení, podanie sťažnosti na žalobcu ako nimi splnomocneného advokáta príslušnému stavovskému orgánu advokátov a kompetentnému na rozhodnutie o ich sťažnosti preto v zásade za neoprávnený zásah do osobnostnej sféry žalobcu považovať nemožno. Správne posúdil aj tú okolnosť, že disciplinárne konanie vo vzťahu k

advokátom nie je verejné, preto k širokej difamácii žalobcu kritikou žalovaných dôjsť nemohlo. Úlohou súdneho prieskumu bolo teda posúdenie, či kritika, ktorú v sťažnosti na žalobcu žalovaní použili a na ktorú boli zákonným titulom oprávnení, bola primeraná, či nevybočovala z rámca kritiky vecnej a či neznamenal exces spôsobilý objektívne i v len v rámci interného disciplinárneho konania privodiť žalobcovi ujmu na jeho osobnosti.

4. Odvolací súd uviedol, že sloboda prejavu je základným pilierom demokratickej spoločnosti a platí aj vo vzťahu k negatívnym informáciám, pričom z čl. 10 ods. 2 európskeho Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyplýva, že sloboda prejavu je obmedzená v záujme iných zákonmi a spoločenskou morálkou chránených záujmov. Neoprávnený zásah môže spočívať v šírení nepravdivých správ a názorov na fyzickú osobu, vo zverejňovaní nepravdivých obvinení z nečestného konania, ako aj v kritike, ktorá obsahom, formou a cieľom presahuje rámec objektívnej kritiky, t. j. ktorá predpokladá, že pri nej nie sú prekročené hranice vecnej a konkrétnej kritiky. OZ poskytuje ochranu proti konaniu objektívne spôsobilému privodiť ujmu na osobnosti subjektu práva tým, že znižuje jeho česť u iných ľudí, ohrozuje jeho vážnosť a uplatnenie v spoločnosti. Ak je miera expresivity v značnom nepomere k cieľu kritiky a vyplýva z toho úmysel znevažiť a zneuctiť kritizovanú osobu (intenzívny exces), ide o kritiku neprimeranú. Oprávnená kritika, t. j. dovoľená, nesmie vybočovať z medzí nevyhnutných na dosiahnutie sledovaného cieľa.

5. Prostriedkami súdnej ochrany osobnosti človeka potom sú: 1. návrh na upustenie od neoprávneného zásahu (negatívna žaloba), 2. návrh na odstránenie následkov (reštitučná žaloba) a 3. návrh na poskytnutie zadosťučinenia (satisfakčná žaloba). Podmienkou poskytnutia súdnej ochrany osobnosti je teda len neoprávnený zásah (v danom prípade intenzívny exces v kritike žalovaných na adresu žalobcu v rámci ich sťažnosti na neho ako advokáta), objektívne spôsobilý privodiť mu ujmu na jeho osobnosti, keď občianskoprávna ochrana je založená na princípe zodpovednosti objektívnej, čo znamená, že na jej vznik nie je potrebné zavinenie toho, kto zásah spôsobil. Je teda irelevantné, či pôvodca zásahu bol alebo nebol si vedomý protiprávnosti zásahu, rozhodujúci je len výsledok takéhoto konania. Ide teda o zodpovednosť za výsledok. Hmotnoprávnou podmienkou tejto občianskoprávnej zodpovednosti je imateriálna ujma, ktorá spočíva buď v ohrození alebo v porušení osobnostnej sféry. Postačujúce teda je, či zásah bol spôsobilý vyvolať ujmu, keďže platný OZ pôsobí preventívne.

6. V preskúmvanej veci odvolací súd v zhode s právnym názorom súdu prvej inštancie dospel k záveru, že relevantnou kritikou žalovaných na adresu žalobcu k neoprávnenému zásahu do jeho osobnostných práv nedošlo, nakoľko podľa právnej teórie a súdnej praxe vyjadrenia v súdnom konaní a teda analogicky rozhodne aj v sťažnostnom a disciplinárnom konaní vylučujú neoprávnenosť zásahu, pretože žalovaní ako iniciátori takéhoto konania vykonali svoje právo pred povolaným orgánom s rozhodovacou právomocou a bolo ich legitímny právom zvoliť si spôsob uplatnenia svojho práva a mohli využiť akékoľvek prostriedky na dosiahnutie nápravy a satisfakcie, resp. úspechu.

7. V sporovom konaní, o ktoré ide i v prejednávanej veci, platí zásada dispozičná a prejednacia. Prejednacia zásada spočíva v tom, že tvrdenie skutočností a navrhovanie dôkazov k nim je zásadne vecou strán sporu. Iniciatíva pri zhromažďovaní dôkazov teda leží zásadne na stranách sporu a ukladá im povinnosť označiť dôkazy k preukázaniu svojho tvrdenia. Strana sporu má teda povinnosť tvrdenia a povinnosť unesenia dôkazného bremena o svojom tvrdení. Rozsah a konkrétnu podobu dôkazného bremena určuje práve hmotnoprávna norma, ktorá má byť na daný spor aplikovaná, keď dôkaznú povinnosť ohľadom všetkých tvrdení, ktorými odôvodňuje svoj nárok, má práve žalobca.

8. V danom prípade žalobca i podľa názoru odvolacieho súdu nesplnil dôkaznú povinnosť potrebnú pre jeho úspech v preskúmvanom konaní o existencii neoprávneného zásahu žalovaných do jeho práva na ochranu osobnosti, nakoľko nepreukázal, že výroky (kritika) žalovaných použité v sťažnosti adresovanej SAK, ktoré boli po rozhodnutí etickej komisie podnetom na začatie disciplinárneho konania, boli neprimeranou kritikou žalobcu žalovanými s ich výlučným cieľom difamovať ho a nie s cieľom domôcť sa legitímneho cieľa. Pri strete dvoch legitímnych práv treba zvážiť, či jednému nebola daná nedôvodne prednosť pred druhým.

9. Odvolací súd dospel k záveru, že v danej veci bolo jasne preukázané, že žalovaní danú kritiku adresovali len kompetentným orgánom v záujme ochrany svojich práv, keď difamácia žalobcu ďalším šírením tejto kritiky nad tento legitímny rámec (sťažnostné, resp. disciplinárne konanie) vo verejnosti preukázaná nebola. Konanie žalovaných bolo konaním v medziach zákona, keď i použitý expresívny obsah ich podnetov posúdi kompetentný disciplinárny orgán, pričom výsledkom disciplinárneho konania bude objektívne rozhodnutie. Samotná sťažnosť a hoci i expresívna kritika použitá v nej nie je teda sama o sebe spôsobilá privodiť ujmu na osobnostných právach žalobcu, preto absenteje príčinná súvislosť medzi žalobcom označeným relevantným konaním žalovaných a prípadnou ujmu na jeho osobnosti.

10. V neposlednom rade sa odvolací súd plne stotožnil s argumentáciou súdu prvej inštancie o žalobcovom nepreukázaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy ani v rovine tvrdenia a teda ani v rovine unesenia dôkazného bremena o svojich tvrdeniach vzhľadom na nepreukázanie následkov i prípadného neoprávneného zásahu žalovaných do jeho chránených subjektívnych práv v miere a intenzite takého rozsahu v rodinnom, pracovnom a spoločenskom živote, ktorá by priznanie takéhoto nároku ako vyššej kvalifikovanej formy zadosťučinenia v zmysle § 13 ods. 2 OZ žalobcovi opodstatňovala. Stotožnil sa taktiež s právnym záverom súdu prvej inštancie o absencii pasívnej legitimácie žalovanej 2/ v danom hmotnoprávnom vzťahu so žalobcom, od ktorého žalobca žalobou uplatnený nárok odvíja a v podrobnostiach na právne úvahy súdu prvej inštancie v tomto smere poukazuje. V plnej miere sa stotožňuje aj s právnymi závermi o nedôvodnosti žaloby v časti jej petitu požadujúceho vo vzťahu k žalovaným uloženie povinnosti zdržať sa ďalších v predchádzajúcej časti petitu špecifikovaných neoprávnených konaní voči osobe žalobcu vzhľadom na dokazovaním zistenú, resp. nespornú skutočnosť, že žalovaní okrem podania sťažnosti na žalobcu adresovanú SAK iné konanie s takýmto obsahom nerealizovali a ani nerealizujú.

11. Nedôvodná bola aj odvolacia námietka žalobcu o údajnom porušení jeho práva na spravodlivé súdne konanie procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorý neakceptoval jeho žiadosť o odročenie pojednávania z dôvodu jeho práceneschopnosti, keďže bol v konaní pred súdom prvej inštancie zastúpený splnomocneným právnym zástupcom a osobnú účasť žalobcu na pojednávaní a dokazovanie jeho výsluchom už aj vzhľadom na jeho predchádzajúce vypočutie vo veci neboli nutné. Žiadosť o odročenie pojednávania vytýčeného súdom prvej inštancie už dňa 13. júla 2020 na deň 8. októbra 2020 doručená súdu prvej inštancie dňa 7. októbra 2020 z dôvodu kúpeľnej liečby žalobcu nebola podaná ani včas v zmysle ust. § 183 ods. 3 CSP, t. j. bezodkladne po tom, čo sa o dôvode na odročenie pojednávania žalobca dozvedel. Zásada ústnosti súdneho konania nebola týmto procesným postupom súdu prvej inštancie porušená, keď i zmena v osobe zákonného sudcu zákonným postupom (zákonou zmenou podľa rozvrhu práce súdu v dôsledku rozhodnutia o vylúčení predchádzajúceho zákonného sudcu) nezakladá nutnosť znovuvypočutia strany sporu a nutnosť jeho prítomnosti na súdnom pojednávaní. Z obsahu preskúmaného spisového materiálu nevyplýva v žalobcovom odvolaní tvrdená skutočnosť o splnení povinnosti súdu prvej inštancie podľa ust. § 181 ods. 2 CSP pôvodnými zákonnými sudcami vo veci a o vyslovení rozdielneho predbežného právneho názoru na vec, keď predbežné právne posúdenie veci podľa ust. § 181 ods. 2 CSP realizoval súd prvej inštancie na pojednávaní konanom dňa 8. októbra 2020 pred vydaním napadnutého rozsudku. I prípadné nedodržanie postupu súdu prvej inštancie v zmysle uvedeného procesného ustanovenia však nezakladá takú procesnú vadu, ktorá by znamenala porušenie práva strany sporu na spravodlivé súdne konanie, nakoľko absencia predbežného právneho posúdenia veci je konvalidovaná právnou argumentáciou konajúceho súdu v rozhodnutí vo veci samej. Vo vzťahu k tejto odvolacej námietke žalobcu odvolací súd uvádza, že (a to i s prihliadnutím na ustálenú súdnu prax, napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Obdo 92/2018) ani v prípade, ak by súd prvej inštancie tento postup dodržal, nič by to nezmenilo na výsledku sporu, t. j. na zamietnutí žaloby pre nepreukázanie neoprávneného zásahu žalovaných do zákonom chránenej osobnostnej sféry žalobcu. V zásade platí, že postup súdu podľa § 181 ods. 2 CSP je pre strany sporu a ich zástupcov na základe uvedených úkonov predvídateľný a transparentný, avšak zároveň sa kladie väčší dôraz na zodpovednosť strany za jej vlastnú procesnú aktivitu a transparentné substancovanie skutkových tvrdení a dôkazných návrhov. Stranu sporu to nezbavuje povinnosti predložiť potrebné dôkazy na preukázanie oprávnenosti a dôvodnosti uplatneného nároku. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že

súd rozhoduje na základe zisteného skutkového stavu (§ 215 ods. 1 CSP), berie do úvahy iba skutočnosti, ktoré vyšli najavo počas konania (čl. 11 ods. 4 CSP) a pri zisťovaní skutkového stavu vychádza zo zhodných tvrdení strán, ak neexistuje dôvodná pochybnosť o ich pravdivosti (§ 186 ods. 2 CSP). Súd pri výkone spravodlivosti nesmie byť obmedzovaný tak pôvodnými predbežnými závermi o skutkovej stránke veci, ako ani prípadným vlastným predbežným právnym posúdením. Ak sudca ust. § 181 ods. 2 CSP nedodrží, nemá to žiaden priamy dosah na možnosť vylúčenia strany z jej procesných práv, ktoré jej CSP priznáva. Porušenie tohto ustanovenia teda žiadnym spôsobom nediskvalifikuje stranu sporu napr. v práve zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, v práve zhrnúť svoje návrhy a pod. Cieľom ust. § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Cieľom je zrýchliť a zjednodušiť konanie, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť nedôležitým skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu v realizácii jej procesných práv. Aj z judikatúry Ústavného súdu SR vyplýva (napr. IV. ÚS 16/2012), že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci vyjadří svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej veci (porovnaj aj uznesenie NS SR sp. zn. 5Cdo/211/2013). Uvedený právny názor odobril ÚS SR aj v uznesení sp. zn. II. ÚS 366/2018-9 z 11. júna 2018, ktorým ako zjavne neopodstatnenú odmietol sťažnosť voči nedodržaniu postupu podľa § 181 ods. 2 CSP a stotožnil sa s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 17Co/7/2017-490 z 23. januára 2018, podľa ktorého opomenutie aplikácie ust. § 181 ods. 2 CSP sa vydaním rozhodnutia vo veci samej konvaliduje, nakoľko v ňom sa vyjadria právne názory a zhojí sa tento procesný nedostatok a prípadné odňatie práva na spravodlivý proces.

12. Na základe uvedeného vyhodnotil odvolací súd odvolacie námietky žalobcu voči meritórnemu rozsudku súdu prvej inštancie za nedôvodné a v rozsahu jeho zamietajúceho výroku vo veci samej ho ako vecne správny podľa ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

13. Proti predmetnému rozsudku žalobca podal dovolanie vo vzťahu k výroku o potvrdení rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolaateľ uvádza, že nesúhlasí s argumentáciou uvedenou v bode 37. napadnutého rozsudku. Namieta, že došlo k zmene v osobe zákonného sudcu, ktorý rozhodol na prvom pojednávaní vo veci. Žalobca ako účastník konania má právo na to, aby sudca vyjadril svoj predbežný názor na vec, najmä keď bol opačný ako predbežné posúdenie predchádzajúcou sudkyňou a podľa jeho názoru má aj právo na to, aby sudkyňu fyzicky videl v zmysle zásady bezprostrednosti a ústnosti a mohol vzniesť prípadnú námietku voči nej, toto právo mu postupom súdu bolo odňaté.

13.1. Žalobca ďalej namieta, že až od svojho právneho zástupcu sa dozvedel, že žalovaný založil do spisu nové podanie, s ktorým sa chcel oboznámiť a vyjadriť sa k nemu. Okamžite ako to bolo možné požiadal svojho právneho zástupcu, aby požiadal o odročenie pojednávania a doložil k nemu potvrdenie o PN, na pojednávaní sa chcel vyjadriť k podaniu žalovaného po oboznámení sa s ním. Ďalej uviedol, že podal vo veci trestné oznámenie z podozrenia z marenia spravodlivosti na Okresnú prokuratúru Bratislava, takisto chcel žalovaným položiť otázky či vyvolali jeho daňovú kontrolu. Podľa jeho názoru súd prvej inštancie mu svojím postupom odňal právo konať na súde, vyjadriť sa k zmene v osobe zákonnej sudkyne, oboznámiť sa s podaním žalovaného a vyjadriť sa k nemu a napokon bola prelomená zásada bezprostrednosti a ústnosti konania.

13.2. Posúdenie právnej otázky - miery a okolností difamujúcich útokov voči cti, dobrej povesti a postaveniu žalobcu ako advokáta, ktoré je povinný titulom svojho postavenia znášať, boli konajúcim súdom ustálené a posudzované nesprávne a v rozpore so zákonom v ustanoveniach §§ 11, 12, 13, 16 Občianskeho zákonníka. Zdôraznil tiež, že v konkrétnom prípade nejde iba o okolnosť vyvolania disciplinárneho konania voči advokátovi na základe difamujúcich útokov, ale vyvolanie súdneho konania voči žalobcovi na OS Bratislava V pod sp.zn. 12C/224/2012 ako žalovanému. Vzhľadom na uvedené žiadal, aby rozsudok odvolacieho súdu bol zrušený a vrátený odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil aj náhradu trov dovolacieho konania.

14. Žalovaní 1/ a 2/ sa k dovolaniu žalobcu písomne nevyjadrili.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu treba odmietnuť.

15.1. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/67/2017).

15.2. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

15.3. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

15.4. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t.j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

15.5. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2016, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/158/2017, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/99/2017).

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

16. Dovolateľ najskôr uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú dovolateľom namietanú procesnú vadu zmätočnosti, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny

proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne uplatnenými námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd sa z tohto dôvodu nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať úplne všetkými dôvodmi a argumentmi procesných strán; postačujúcim je, ak z odôvodnenia rozhodnutia sú zjavné všetky skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie (II. ÚS 76/07).

16.3. Žalobca v súvislosti s dovolaním s poukazom na ust. § 124 ods. 1 CSP podľa § 420 písm. f) CSP namieta porušenie ust. § 181 ods. 2 CSP prvoinštančným súdom, keď po zmene zákonnej sudkyne neuviedol svoje predbežné právne posúdenie veci, tiež, že sa chcel oboznámiť a vyjadriť k novému podaniu žalovaného, bolo mu tiež odňaté právo vyjadriť sa k zmene v osobe zákonného sudcu, bola porušená aj zásada ústnosti a zásada bezprostrednosti konania. Dovolací súd konštatuje, že rovnaké námietky žalobca vzniesol aj v podanom odvolaní, odvolací súd sa s týmito vysporiadal v bode 37. odôvodnenia rozsudku v úplnosti (tu bod 11.), s týmto sa dovolací súd v plnom rozsahu stotožňuje.

16.4. K týmto námietkam dovolací súd však ešte dodáva: Podľa § 181 ods. 2 CSP, po úkonoch podľa odseku 1 súd určí, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré dôkazy nevykoná. Súd tiež uvedie svoje predbežné právne posúdenie veci. To neplatí, ak tak už postupoval pri predbežnom prejednaní sporu.

16.5. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 181 ods. 2 CSP v podstatných rysoch prevzal úpravu priebehu pojednávania po prednesoch strán podľa § 118 ods. 2 OSP. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ÚS SR“) v týchto súvislostiach konštatoval, že § 118 ods. 2 OSP neukladá povinnosť súdu „naznačiť svoj predbežný právny názor“, ale upravuje iba povinnosti pri vedení pojednávania. Zo samotnej skutočnosti, že súd určitú okolnosť neuvedie výslovne ako spornú, nevyplýva, že by táto okolnosť bola považovaná za nespornú. Nie je zjavným cieľom § 118 ods. 2 OSP zmeniť rozloženie bremena tvrdenia či dokazovania medzi účastníkmi konania. Skutočnosť, že ani okresný súd a ani krajský súd neupozornil sťažovateľov na to, aby preukázali určitý predpoklad, na ktorý sa má viazať určitý právny následok, nemôže znamenať, že by im, slovami sťažovateľov „odoprel... možnosť splniť dôkaznú povinnosť... a následne uniesť dôkazné bremeno“. Tvrdené nepoužitie rýdzo procesného § 118 ods. 2 OSP v okolnostiach daného prípadu nemohlo predstavovať opísaný protiprávny zásah do sťažnosti označených práv sťažovateľov (pozri uznesenie ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 16/2012 z 12. januára 2012).

16.6. I podľa najvyššieho súdu striktné nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 OSP (teraz § 181 ods. 2 CSP - pozn. dovolacieho súdu) zo strany súdu (spočívajúce v neuvedení, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné a ktoré zostali sporné) možno hodnotiť len ako tzv. inú vadu konania, ktorou možno dovolanie v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP odôvodniť. Existencia tejto vady sama osebe však nezakladá zmatečnosť rozhodnutia a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP (pozri uznesenie NS SR sp. zn. 4Cdo/167/2012). Dovolací súd v nadväznosti na uvedenú judikáciu uvádza, že ustanoveniu § 237 písm. f) OSP korešponduje podľa novej právnej úpravy ustanovenie § 420 písm. f) CSP, pričom pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ sa nahradil pojmom „právo na spravodlivý proces“, čím právna úprava CSP precizuje podmienky prípustnosti dovolania z dôvodu zmatečnosti.

16.7. Dovolací súd k uvedenému dodáva, že cieľom § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho je cieľom zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv. Z vyššie uvedenej judikatury ÚS SR (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 118 ods. 2 OSP, vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci (porovnaj aj uznesenie NS SR sp. zn.

3Cdo/3/2016 z 22. marca 2017, uznesenie NS SR sp. zn. 5Cdo/211/2013 z 13. mája 2014, tiež rozsudok NS SR sp. zn. 5Cdo/181/2021 z 31. marca 2021, uznesenie NS SR sp. zn. 7Cdo/279/2021).

16.8. Treba tiež zdôrazniť, že súd rozhoduje na základe zisteného skutkového stavu (§ 215 ods. 1 CSP), berie do úvahy iba skutočnosti, ktoré vyšli najavo počas konania (čl. 11 ods. 4 CSP) a pri zisťovaní skutkového stavu vychádza zo zhodných tvrdení strán, ak neexistuje dôvodná pochybnosť o ich pravdivosti (§ 186 ods. 2 CSP). Súd pri výkone spravodlivosti nesmie byť obmedzovaný tak pôvodnými predbežnými závermi o skutkovej stránke veci, ako ani prípadným vlastným predbežným právnym posúdením. Dovolací súd tak zastáva názor, že opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP je konvalidované vydaním rozhodnutia vo veci samej súdom prvej inštancie, v ktorom rozhodnutí súd oznámi svoje názory. Z uvedených dôvodov je táto námietka neopodstatnená.

17. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne uplatnenými námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd sa z tohto dôvodu nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať úplne všetkými dôvodmi a argumentmi procesných strán; postačujúcim je, ak z odôvodnenia rozhodnutia sú zrejmé všetky skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie (II. ÚS 76/07).

17.1. Odvolací súd konštatoval, že nedošlo ani k porušeniu zásady ústnosti konania, keď žalobca už bol v konaní vypočutý, čo sa týka námietky, že sa nemohol vyjadriť k zmene v osobe zákonnej sudkyne, zároveň túto bližšie nešpecifikoval, odvolací súd k tejto uviedol, že zmena zákonného sudcu bola realizovaná zákonným postupom, zákonnou zmenou podľa rozvrhu práce súdu v dôsledku rozhodnutia o vylúčení predchádzajúceho zákonného sudcu. Pokiaľ sa týka námietky, že sa žalobca nemohol oboznámiť a vyjadriť s podaním žalovaného, tiež je táto námietka neurčitá, nakoľko sa nedá preskúmať s akým konkrétnym vyjadrením, novým podaním žalovaného sa nemohol oboznámiť a vyjadriť k nemu. Správne tiež súdy postupovali, keď neakceptovali žiadosť o odročenie pojednávania pred súdom prvej inštancie na deň 8. októbra 2020, doručená súdu prvej inštancie dňa 7. októbra 2020, keď kúpeľná liečba žalobcu trvala od 24. septembra 2020. Správne odvolací súd ustálil, že termín pojednávania bol vytýčený už dňa 13. júla 2020, preto žiadosť nebola podaná ani včas v zmysle § 183 ods. 3 CSP.

17.2. Dovolateľova argumentácia je totožná s tou, ktorú prezentoval vo svojom odvolaní, s odvolacími námietkami žalobcu sa odvolací súd riadne vysporiadal. Aj v ostatnom je dovolateľova argumentácia totožná s tou, ktorá bola predstretá pred súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné,

neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

18. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku.

18.1. Podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

18.2. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

18.3. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 Civilného sporového poriadku). Na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 432 až § 435 Civilného sporového poriadku.

18.4. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku), alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku).

18.5. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním.

18.6. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

18.7. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinstančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku (pozri napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2017, 3Cdo/94/2018, 4Cdo/95/2017, 8Cdo/100/2019).

18.8. Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku, riešenú dovolacím súdom, ktorú dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval; zákonodarcu túto

povinnosť ukladať dovolateľovi.

18.9. V podanom dovolaní žalobca síce výslovne odkázal na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, z ktorého vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania, následne však v dovolaní tento dovolací dôvod relevantne neodôvodnil, nepoukázal na konkrétnu právnu otázku riešenú odvolacím súdom, ktorú dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval a neuviedol, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Dovolateľ vyjadroval všeobecnú nespokojnosť s rozhodnutím odvolacieho súdu, domáhal sa rozhodnutia vo svoj prospech, sumarizoval priebeh skutkových okolností prípadu a prezentoval vlastnú interpretáciu hodnotenia dokazovania súdmi nižších inštancií. Jasná a konkrétna formulácia namietaného právneho posúdenia, na ktorom odvolací súd založil svoje rozhodnutie a s tým súvisiaca vlastná argumentačná polemika dovolateľa opierajúca sa tak o výklad relevantnej právnej úpravy nepokrytej rozhodovacou praxou odvolacieho súdu, však v texte dovolania absentuje.

19. Len polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky a ako hodnotil dôkazy významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v citovanom ustanovení (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/6/2017, 3Cdo/67/2017, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017).

19.1. Dovolací súd poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. apríla 2022 sp. zn. I. ÚS 215/2022, ktorý uviedol, že „k odmietnutiu dovolania pre nesplnenie náležitostí zadefinovania dôvodu prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku ústavný súd považuje za potrebné dodať, že aj keď jeho súčasná judikatúra uprednostňuje materiálny prístup k vymedzeniu dovolacích dôvodov zo strany najvyššieho súdu (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 479/2021), dovolací súd si bez náležitého vymedzenia právnej otázky dovolateľom nemôže túto otázku vyabstrahovať z dovolania sám (II. ÚS 291/2021).

19.2. Ústavne konformné riešenie vyžaduje, „aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto, aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie vecí, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť...“ Sťažovateľ, resp. jeho advokát „preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.“ (I. ÚS 115/2020).

19.3. V preskúmvanej veci podľa názoru odvolacieho súdu možno konštatovať, že dovolateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (nesprávne právne posúdenie vecí odvolacím súdom) nevymedzil spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku; nenastolil, neformuloval, nepomenoval právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ani neuviedol, v čom spočíva nesprávnosť jej riešenia, ale iba spochybnil správnosť rozhodnutí súdov nižších inštancií, polemizoval s ich závermi a hodnotením dôkazov.

19.4. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu v časti, v ktorej namietal vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie vecí v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, odmietol podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

19.5. Výrok o nároku na náhradu trov odvolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.